

Kaxiga, kunniga och reflekterande

– framtidsforskaren Bi Puranen
om dagens unga

82 procent av de unga menar att konsumentmakt är det effektivaste sättet att förändra företag och samhälle. De inser, som ingen annan generation före dem, att konsumtion är makt. Den makten kommer de att utnyttja.

AV BRUNO LUNGGREN FOTO: ALAIN COUILLAUD



I RAPPORT 90-TAL har 1 000 ungdomar mellan 19 och tjugofem år intervjuats. Institutet för framtidsstudier står bakom studien som leds av Bi Puranen.

– I många länder anser ungdomarna idag att köpbojkotter är mycket kraftfullare vapen är till exempel demonstrationer, som var vanliga när jag växte upp på 60-talet, säger hon.

Varför de unga tror så starkt på sin konsumentmakt har Bi Puranen inte utrett men hon säger att dagens unga har starkt självförtroende, de kan formulera sig och de har lärt sig från skolan att tänka kritiskt.

– Dom är kaxiga, kunniga och reflekterande, säger Bi Puranen. Dom är mer medvetna som konsument än vad vi är och därför är de också medvetna om att de har en stark konsumentmakt.

Trovärdighet livsviktigt

Företag som inte kan leva upp till sina ideal och vara trovärdiga kommer att få det mycket svårt i framtiden, menar hon. Dagens unga, morgondagens konsument, kommer med andra ord att vara mer krävande än i dag.

Den mediala bilden av unga som ett kollektiv arbetslösa i konstiga kläder

som tappat tron på framtiden motsägs å det skarpaste av "Rapport 90-tal". Nio av tio har en positiv inställning till framtiden. Och 92 procent anser att de kan påverka sin framtid. Det är siffror som också kan ses som ett kvitto på att tillståndet inte alls står på randen till undergång, som man ibland kan tro om man ska lita på den mediala bilden. Ett samhälle där dess ungdomar är övertygade om att de har möjlighet att styra sina egna liv är ett friskt samhälle.

Däremot tror inte de unga att de i någon större utsträckning kan påverka landets politiker. Bara 39 procent tror att de kan påverka Sveriges framtid.

Det egna självförtroendet är det med andra ord inget fel på, men tron på politiker är desto mindre. Partipolitik är de närmast direkt avvisande till. Bara fem procent är partipolitiskt engagerade.

– De vill formulera sina egna visioner och inte köpa färdiga paket, menar Bi Puranen.

Även när det gäller det egna arbetet förväntar siffrorna. Om ungdomarna fick välja yrke skulle de flesta jobba inom vården! Tvåa på listan kommer eget företag. Trea är läraryrket.

Men eftersom verkligheten alltid är en smula mer komplicerad än vad den

ser ut vid ett första ögonkast betyder det inte automatiskt att bristen i vårstyrken kommer att försvinna. Andra faktorer träder in på arbetsmarknadsscenen.

Bi Puranen menar att många som kanske vill till vården inte söker dit, dels för att antagningskraven är för höga till de högre utbildningarna, dels för att de kortare utbildningarna leder till en återvändsgränd, varifrån man inte kan utbilda sig vidare. De unga i dag accepterar inte att arbeta med samma arbetsuppgifter hela livet. Inte en enda av de 1 000 personer som har intervjuats tror till exempel att de kommer att ha samma arbetsuppgifter i dag som om tio år. Inte en enda. Därför är många måna om att skaffa en form av utbildning varifrån man kan utbilda sig på nytt. Det leder i sin tur till ett hårt tryck på vårdutbildningar som har högskolestatus medan utbildningar som inte ger det ratas.

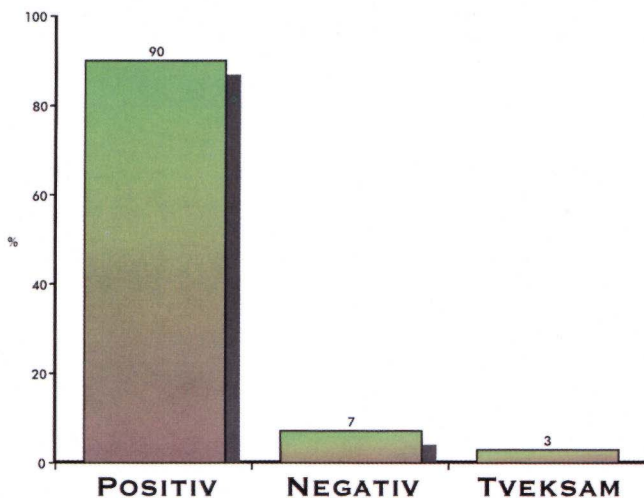
Låter sig inte styras

Den höga rankingen för eget företagande ska ses som ett uttryck för en strävan att vinna frihetsgrader, som Puranen säger. Den starkaste drivkraften är inte att tjäna mycket pengar.

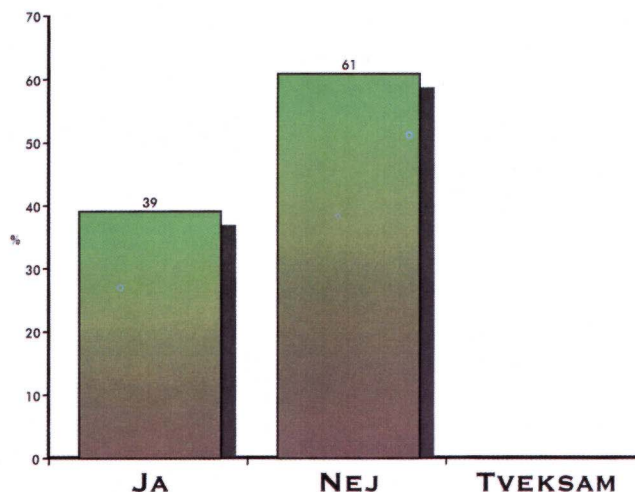
– Ungdomar låter sig inte styras av chefer som pekar med hela handen, säger hon. Det överlägset viktigaste med arbetet är arbetskamraterna. Därefter kommer lönen. De är inte filantroper. Och tätt efter arbetsuppgifternas innehåll kommer utveckling och ansvar.



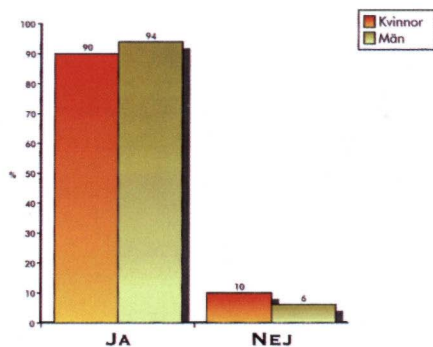
ÄR DU POSITIV ELLER NEGATIV TILL FRAMTIDEN?



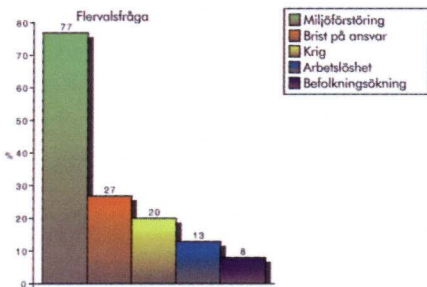
KÄNNER DU ATT DU KAN PÅVERKA SVERIGES FRAMTID?



HAR DU TILLGÅNG TILL DATOR?



VILKA ÄR DE STORA HOTEN INFÖR FRAMTIDEN?



Puranen tror att arbetsorganisationerna snabbt håller på att förändras. Orsakerna är marknadens föränderlighet, som dessutom inte längre bara är lokal utan global. Och att ungdomarna för med sig nya värderingar in på arbetsplatserna.

– Det skapar stora spänningar på arbetsplatserna, säger Puranen. På en arbetsplats som vi har undersökt tyckte de äldre att deras sätt att tänka inte längre var något värt. Någon uttryckte att han skulle vilja ha ett sorts far-och-

son-förhållande till de yngre men i stället kände han sig som en farfar.

Kräver ansvar

Enligt Rapport 90-tal kräver de unga större inflytande och ansvar. Det leder, som vi redan har sett, till att de hierarkiska strukturerna faller. I stället arbetar medarbetare, fast anställda eller inte, i nätverk i projektförm. I stället för att arbeta mot en chef arbetar man med ett uppdrag mot deadline. Honnörsord blir snabbhet och tempo.

Om yngre och äldre har svårt att förstå varandra på arbetsplatser betyder det inte att ungdomars förhållande till sina egna föräldrar är dåligt. Tvärtom.

– Det är en generation som är mycket mer positiv till sina föräldrar än vad tidigare generationer varit. Många av dem vi har intervjuat har sina föräldrar eller någon av dem som förebilder vid sidan av storheter som Bill Gates, Percy Barnevik och Nelson Mandela.

Dagens ungdomar värnar sina relationer. De vill ha ett jobb som går att kombinera med familjeliv. Få säger sig beredda att offra familjen för jobbet.

Att dagens unga har en mycket mer okomplicerad syn på världen utanför Sverige är kanske inte så konstigt. Världen har alltid funnits i TV-rummet och många unga har redan vistats mer utomlands än sina föräldrar. Måhända kommer Europa om några år få en nästan lika mobil arbetsstyrka som USA, där traditionen är stark att flytta dit där jobben finns. 92 procent av männen och 82 procent av kvinnorna kan tänka sig att

flytta utomlands en längre tid. 42 procent av männen och 26 procent av kvinnorna kan tänka sig att helt och hållet emigrera.

– Det är knappast som på Karl-Oskars och Kristinas tid, säger Puranen. Jag ser på min egen son som åkte till Frankrike nu för ett år. Han hade packat två väskor, det var allt. Där hade han lite CD och kläder, en dator och mobiltelefon.

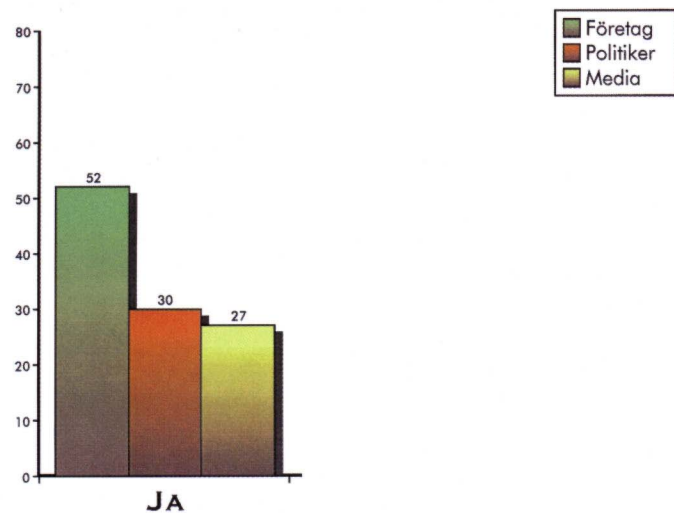
Det största hotet inför framtiden är föga förvånande miljöförstöringen. Men ungdomarna vill inte göra några större avvikelser från sin livsstil för att spara miljön. Ansvaret lägger de på energiproducenterna. Och måhända är det här man kommer att använda sig av sin konsumentmakt för att driva företagen i rätt riktning.

– Stor beredvillighet finns inte för ökade skatter, säger Bi Puranen. Men ökad skatt på energi är ett undantag. 60 procent uppger att de kan tänka sig en koldioxidskatt.

Bi Puranen menar att även om dagens unga är starka individualister som inte vill underordna sig gängse parti- och organisationsmönster har de inte övergett de idéer om ansvar gentemot andra och mot samhället som präglade de svenska folkörelserna.

– Jag tror till exempel att kooperativerna har stora chanser, när det blir allt mer positivt att arbeta tillsammans i nätverk. Jag tror också att företag som tar ansvar för hela produktionskedjan blir allt populärare. Den kooperativa formen är bra på att tillämpa ett sant globalt tänkande och se helheten. ©

VEM KAN MAN LITA PÅ?



OM DU FICK VÄLJA YRKE IDAG, VILKET SKULLE DU VÄLJA DÅ?

